

Wexiö gymnasii myntkabinett

En rysare i överlevnad

Av Lars Thor

Vid en rad svenska gymnasier finns – eller har åtminstone funnits – mynt- och medaljsamlingar. De grundades i ett antal stiftstäder under framför allt 1700-talets slut och 1800-talets början som ett uttryck för att modernisera skolundervisningen i ämnen som klassiska och moderna språk, konst, geografi och historia. Mynten och medaljerna användes som kunskapskälla och illustrationsmaterial i en tid då annat bildmaterial var sparsamt förekommande. Ibland sammanfördes mynt- och medaljsamlingarna med stenyxor och andra fornyfynd, uppstoppade fåglar och konserverade kräldjur till vad man kallade kuriosakabinett.

Naturligtvis har de allra flesta av de mynt- och medaljsamlingar som en gång grundades gått ett oblikt öde tillmötes. Bättre illustrationsmaterial gjorde en del av dem överflödiga. Några packades ner. Andra skingrades på olika sätt eller utsattes för stölder. Men Wexiö gymnasii myntkabinett överlevde processen, låt vara med ett par stölder under resans gång. Överlevnaden hänger helt och hållet samman med det stora numismatiska intresset hos tre läroverkslärare, som sammanlagt under mer än hundra år skötte om och förmerade samlingen i Växjö.

I domkyrkotornet 1792 - 1864

När Gustav III avled i mars 1792 som en följd av attentatet vid operamaskeraden i Stockholm sägs det att hans själasörjare, Växjöbiskopen Olof Wallquist, satt vid dödsbädden. Sedan förmyndarregeringen tillträtt strax därefter flyttade Wallquist tillbaka till Växjö, varvid han förde med sig en icke obetydlig myntsamling. Den kom att utgöra grunden för den blivande gymnasiesamlingen.

Den första donationen till myntkabinettet följdes av flera, och samlingen förvarades i tornet i Växjö domkyrka. Dit införskaffades ett särskilt myntskåp, och vid visningar drogs myntlådorna ut och bars till det intilliggande karoliner-gymnasiet, där undervisningen ägde rum. Troligen omfattade myntkabinettet redan 1795 bortåt tusen nummer.

Den 6 juni 1798 mottog ”Wexiö Kongl. Gymnasii Myntkabinett” en

1. Växjö läroverk (t.v.) och Smålands museum (i mitten), färdigställda 1889 respektive 1885. Läroverket revs på 1960-talet för att ge plats för lasarettets utbyggnad. Smålands museum har byggts till i olika omgångar, senast 1996. Oljemålning från 1900-talets början. Okänd konstnär. Smålands museums samlingar.

av de största donationerna i sin historia. Då skänkte förre landshövdingen i Kronobergs län, Georg Henrik Falkenberg, en i hans släkt under flera generationer hopbragt samling, som bestod av 570 mynt och fyra sedlar.

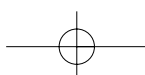
Biskop Olof Wallquist rycktes hastigt bort när han bevistade riksdagen i Norrköping 1800. Han var då bara 45 år och hade drabbats av ett slaganfall. Hans frånfalle medförde en från många håll omvitnad förslappning och disciplinlöshet inte bara i stift och domkapitel utan också vid gymnasiet, både vad gäller lärare och elever. Den lärare, som från år 1800 skulle sköta både bibliotek och myntkabinett, var uppenbarligen helt ointresserad av det numismatiska arvet. Det sägs att han under flera år inte ens öppnade myntskåpen.

Så hände det sig att den nyblivne biskopen Ludvig Mörner den 12 mars 1804 hade besök av sin bror, översten Carl Mörner. De skulle tillsammans bese Wallquists berömda bibliotek och myntkabinett. Den medföljande läraren/bibliotekarien assisterade vid myntskåpen och ”utdrog den ena lådan efter den andra. Alla voro tomma”. Det som här så dramatiskt avslöjades var en förödande plundring, som företagits av två

gymnasister, en prästson i Växjö och en bondeyngling från Södra Sandsjö socken. De hade utan större svårighet lagt beslag på nycklar till bibliotek och myntskåp.

De här tillgreppen kunde knappast ha skett under Wallquists stränga ledning. Ändå hade de pågått under lång tid och innebar nästan total förskingring av den falkenbergska samlingen. Allt som allt hade förövarna tillgripit omkring 800 nummer, allt guld och egentligen allt lödligt silver. Det stulna hade sålts till ett par guldsmeder i staden. När de ädla metallerna var slut hade även en kopparslagare varit mottagare av tjuvgods.

Nu hade det varit fullt naturligt om historien om myntkabinettet i Växjö varit avslutad och lagd till handlingarna som en intressant och smula vemodig episod i en svensk landsortsstads kulturhistoria. Men det märkliga är att det hela tog en annan vändning. Det skedde genom en restaurering, föranställd av biskopen Ludvig Mörner, som tydligen kände dåligt samvete över att stöldrarna ägt rum under hans ämbetsmannaperiod. Så kom det sig att man på sju år, fram till 1811, skapade en ny samling som, åtminstone numerärt, kunde mäta sig med den som

fanns före stölderna. Under denna restaurering märks en större donation av kyrkoherden i Femsjö, Theodor Fries, far till den sedermera berömda botanikern Elias Fries.

När allt detta väl genomförts och myntens och medaljernas antal någorlunda återställts tappade dock alla inblandade, såväl präster som andra ståndspersoner, intresset för myntkabinettet. Man tyckte att man nu gjort nog, en åsikt som även delades av biskop Mörner. Därmed inträdde en lång period av stillje. Under rader av år skedde inte ett enda köp. Icke heller några gåvor skymtar i urkunderna. Esaias Tegnér's biskopstid utgör härvid – märkligt nog – inget undantag. Den kände biskopen borde ha förstått värdet av till exempel symbolerna hos medaljerna.

I Karolinerhuset 1864-1889

Den gamla skolbyggnaden i Växjö, även kallad Karolinerhuset och belägen intill domkyrkan, hade med tiden blivit alldeles för trång för att kunna fylla sitt ändamål. Därför flyttade man 1860 gymnasieundervisningen till Norrtullskolan några hundra meter bort. Karolinerhuset genomgick en stor renovering 1861-1862, och under de följande åren flyttades biblioteket dit från domkyrkotornet. Även myntkabinettet, som ända till 1916 räknades som annex till biblioteket, fick flytta med, troligen 1864.

Man kan lugnt påstå att myntkabinettet efter flyttningen gick en ny vår till mötes med tydlig livaktighet och tillväxt. Visserligen levde trångboddheten kvar, och någon utställning var det inte tal om. Alltjämt låg mynten och medaljerna i skåp, och från 1870 i ett då anskaffat större järmskåp. Det nya intresset för myntkabinettet kan till viss del förklaras med att den redan under biskop Wallqui's tid grundade "konstkammaren" fått flytta med. Konstkammaren utvidgades och ombildades 1867 på initiativ av Gunnar Olof Hyltén-Cavallius till ett historiskt-etnologiskt museum, Smålands museum.

Intressantast bland myntkabinetets nyförvärv under den här perioden är två vikingatida myntfynd, det ena från Kexås by i Mistelås socken, det andra från Torlarp i Berga socken. Båda dessa fynd hade förvärvats av Hyltén-Cavallius och överlämnats 1867. Egentligen borde de ha anmälts till Kungl Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien, men någon sådan rapportering skedde inte. När man senare fick kännedom om saken i Stockholm lät man fynden stanna i Växjö.

2. Samuel Edvard Melander, föreståndare för myntkabinettet i Växjö 1871-1907. Foto i Smålands museums samlingar.

Även om en hel del hände med myntkabinettet under tiden i Karolinerhuset, så fanns det en man som inte var nöjd med sakernas tillstånd. I läroverkets årsredogörelse 1885 konstateras att samlagen i brist på utrymme inte kunde framläggas eller förevisas, och i redogörelserna från 1888 och 1889 fortsätter klagomålen vad gäller bristen på visningslokal. Den som klagade var lektorn Samuel Edvard Melander, och hans påpekanden gav resultat.

Det visade sig att Norrtullskolan redan efter ett par årtionden var otillräcklig för den undervisning man önskade bedriva. Därför uppfördes under 1880-talet en ny läroverksbyggnad på den nuvarande lasarettstomten. Därmed framskymtar en ljusning: "Emellertid kommer ett rum i det nya läroverks huset att till myntkabinett ofördröjligen inredas." Melander hade genom alla klagomålen nått sitt mål, ett särskilt rum vid andra våningens norra korridor gjordes till myntkabinettet.

I egen lärosal på Högre allmänna läroverket 1889-1907

Samuel Edvard Melander, i januari 1881 förordnad till bibliotekarie och därmed också föreståndare för myntkabinettet, var född 1844, studerade vid Växjö läroverk och blev student i Lund 1863. Han promoverades redan våren 1868 till filosofie doktor, förordnades 1869 till docent i grekiska språket och litteraturen, uppehöll läsåret 1869-1870 professuren i grekiska i Lund för att sedan utnämnas till lektor i latin och grekiska i Växjö, där han tillträdde sin tjänst den 1 januari 1871 – ännu inte 27 år fyllda. *Fig. 2.*

Redan den uppseendeväckande snabbheten i studier och karriär låter

oss här ana en man av ovanlig kapacitet. Melanders gärning i myntkabinettet besannar också en sådan bedömning: frikostiga och intresserade gynnare hade myntkabinettet haft förut, nu får institutionen för första gången en föreståndare av stora mått. Medan många företrädare ansett biblioteket som huvudsak och myntkabinettet som bisak, som utan större nackdel kunde försummas, ägnade Melander myntkabinettet lika stort intresse som biblioteket. Ja, frågan är om inte myntkabinettet blev hans speciella skötebarn.

Hur Melander fattade intresse för mynt och medaljer vet vi inte. Ingenting tyder på att han under sin skoltid lärt känna myntskåpen i domkyrkotornet. Men som lektor från 1871 har han troligen fått någon kontakt och hans första gåva kommer 1876, då han skänker den medalj, som Lunds universitet låtit slå till sitt 200-årsjubileum 1868, Melanders promotionsår, en medalj som Melander troligen själv fått. Från 1881 kommer gåvorna tätt, samtidigt som föresatsen att skapa bättre yttre förhållanden för institutionen blir allt fastare och otaligheten större.

I det här sammanhanget reflekterar man gärna över de olika läroverksamlingarnas vidare öden i Växjö. Troligen är det så att Melanders alltmer stegrade numismatiska intresse sattes långt före intresset för såväl biblioteket som den konstkammare som han trots allt måste ha kommit i kontakt med. Följden blev att biblioteket blev kvar på sin gamla plats sedan det nya läroverket invigts, medan konstkammarens föremål småningom fördes till det 1885 färdigställda Smålands museum. Melander tog helt sonika med sig myntsamlingen till läroverket sedan han med

kraft genomdrivit att få sig en visningssal tilldelad.

I det nya läroverkshuset, som stod färdigt 1889, gick Melanders drömmar i uppfyllelse. Det var ett ganska stort rum som han nu fick till sin disposition, enligt byggnadsritningen cirka 6x7 meter, en för den tiden betydande yta för visningen av en samling av detta slag. Hur rummet var inrett vet vi tyvärr inte, inte ens någon minnesanteckning står att finna. Vi vet egentligen bara att montrar och skåp funnits.

Man behöver inte särskilt mycket fördjupa sig i de skriftliga minnesmärken som Melander lämnat efter sig, framför allt en katalog, diaries och de årliga rapporterna i läroverkets årsredogörelser, för att kunna avläsa en helt ny mångsidighet i myntkabinettets verksamhet, bedrivna med energi och intresse. I och med en färdig utställning var regelbundet öppethållande möjligt – låt vara bara under någon timma i veckan höst och vår. Därmed blev myntkabinettet känt och gävar strömmade in från allmänheten, från kollegor och umgängesvänner, från släktingar och elever. Myntkabinettets dubblettförråd utnyttjades till byten med privatsamlare men också med andra gymnasier: Strängnäs, Örebro, Östersund, Kalmar och Kristianstad nämns.

Melanders donationer blev allt större och dyrbarare vartefter åren gick: de uppgår till över tusen nummer, däribland ett tiotal guldmünt, ett dussin plåtmynt och ett femtiotal riksdalrar. Men de är i själva verket säkerligen ännu större eftersom han av allt att döma åtskilliga gånger, för att förvärva dyrare objekt, tillsköt mellanskillnad när anslagen inte räckte. Melanders donationer kan beräknas uppgå till lika stora belopp som anslagen och kan mäta sig med de allra största donationerna i myntkabinettets historia. Kvantitativt ungefär fördubblades föremålsbeståndet under Melanders tid, från ca 4 200 till nästan 8 300, men kvalitativt är tillväxten ännu större.

Melanders föreståndartid slutade i en tragisk katastrof. Med mindre kan man knappast beteckna avgången 1907, två år innan Melander uppnådde pensionsåldern. I april 1907 kom dråpslaget, då det meddelades att myntkabinettets rum från och med höstterminen detta år skulle disponeras som klassrum för en ny gymnasieklass. Att den anstormande naturvetenskapliga undervisningen behövde både pengar och utrymme

3. Gustaf Hilding Rundquist, föreståndare för myntkabinettet i Växjö 1916-1965. Foto i Smålands museums samlingar.

är ofrånkomligt. Den skolbyggnad som byggdes på 1880-talet var inte projekterad för att rymma också den ett par årtionden senare i Växjö expanderande reallinjen.

Att Melander haft svårt att förstå den nya situationen är nog klart, men när detta är sagt, måste å andra sidan konstateras, att rektorn Olof Josephson knappast kan ha haft förståelse för vidden i den gärning, som Melander i mer än 25 år utfört i myntkabinettet. Dagen efter det att Melander fått besked om det öde som väntade myntkabinettet låg på rektorns bord Melanders avskedsansökan, både från biblioteks- och myntkabinettssuppdragen. Den var hållen i behärskade ordalag men utan tvekan präglad av vrede, sorg och bitterhet. Det tjänar inte mycket till att spekulera över vad myntkabinettet förlorat i och med Melanders försvinnande, men förmodligen skulle Melanders fortsatta omsorg om och gåvor till samlingarna tillfört dem betydande värden. Nu bröt Melander resolut kontakten med myntkabinettet, och fastän samlingarna efter några år fick en liten lokal, satte han aldrig sin fot där.

I Högre allmänna läroverkets källare 1916-1935

Myntkabinettets alla föremål packades ner, placerades i arkivet vid rektorsexpeditionen och dömdes därmed till några års nästan total glömska, även om årsredogörelserna 1907 och 1910 låter antyda något annat. Att

denna undanskymda tillvaro inte kom att vara mer än ungefär ett årtionde beror på två viktiga personförändringar i skolans kollegium. Den ena är att rektor Josephson 1910 lämnade Växjö och efterträddes av Gustaf Ernst, som insåg det olämpliga i rådande förhållanden för mynt och medaljer, vilka i stället borde utnyttjas i undervisningen. Den andra viktiga förändringen är att till Växjö läroverk 1915 knutits adjunkten Hilding Rundquist. Fig. 3.

Så fort sig göra lät, närmare bestämt 1916, inreddes en källarlokal som förvarings- och arbetsplats för myntkabinettet. Man nådde dit från bottenvåningens norra korridor via kraftiga järndörrar och en brant källartrappa, som också utgjorde enda ventilationsmöjlighet. Några fönster fanns inte, varför heller aldrig något dagsljus kunde tränga in. Inte heller från denna lokal finns något fotografi eller någon minnesskiss bevarade, men golvytan kan knappast ha varit mer än 15 kvadratmeter, och även om utrymmet var rationellt tillvarataget, måste trångboddheten för skåp och montrar ha varit markant. Till obehagen hörde lokalens benägenhet att främja tennpest.

Att myntkabinettet under dessa torftiga yttre förhållanden inte bara kunde fortleva utan också gå en uppsvingets tid till mötes måste nästan helt tillskrivas Hilding Rundquist. Han hade inte tidigare sysslat med numismatik, inte heller inspirerats av Melander. Ett märkligt inslag i detta sammanhang är att Melander och Rundquist aldrig träffades och pratades vid, trots att Melander levde i Växjö i nio år efter Rundquists ankomst dit. Men Rundquist måste av allt att döma ha insett myntkabinettets betydelse och tog sig med kraft och glädje an sin nya uppgift, trettio år gammal. Nu fick myntkabinettet åter regelbundna öppettider, bytesverksamhet kom igång, och mynt och medaljer utnyttjades återigen i undervisningen.

Snart föresatte sig Rundquist att ge samlingen en katalogisering av annat, enhetligare och utförligare slag än vad den förut haft. Melander hade, bland annat i brist på numismatisk litteratur, inte förtecknat mer än de svenska avdelningarna av mynt, medaljer, sedlar och plåtmynt.

Nu vidtog ett jättearbete, som – ifråga om enbart mynten – kom att sträcka sig över två årtionden och krävde ett sällsynt uppbåd av krafter och intresse. De nattimmar är oräkneliga, som Rundquist använde för

katalogskrivande, som för övrigt skedde vid en minimal arbetsskiva, en utfällbar skåpklaff på cirka en kvadratmeters yta.

Rundquist kunde arbeta både två och tre timmar efter midnatt. Betecknande är en episod, då han en gång ännu klockan fem på morgonen inte kommit hem och hans hustru oroligt sökte rätt på honom i "myntans" källare, där han alltså idogt arbetade. Rundquist lugnade hustrun med att påpeka, att hon ju visste att källardörren kunde gå i baklås – vilket den alltså gjort denna gång – och att det inte gick någon nöd på honom: han hade ett nöjsamt arbete att syssla med.

Hilding Rundquist var en närmast otrolig arbetsmyra. Det sägs dessutom att han under sin mångåriga lärargärning inte hade en enda sjukdag och att han och hustrun var kända för umgänge i hemmet med en hel del goda vänner. Att Rundquist mitt i allt detta även var en flitig ordensbroder och ivrig körsångare gör givetvis inte bilden av honom mindre imponerande. Dessutom rådde stark lärarbrist vid tiden för hans pensionering, vilket i sin tur ledde till åtskilliga "övertidstimmar" vid läroverket.

Att Hilding Rundquist trivdes med sitt katalogskrivande är självklart. Han fick nytta av sina gedigna och breda studier, han undervisade i svenska, historia och geografi och han lärde sig behärska myntinskrifter på ryska och grekiska och dessutom på en rad österländska språk. Han hade också ett allmänskulturellt konst- och personhistoriskt intresse liksom ett otroligt minne för namn, årtal, historiska och geografiska sammanhang. I avsaknad av viktig numismatisk litteratur kunde Rundquist få genomgå mängder av firmakataloger för att kunna bestämma ett enda mynt. Hittade han till sist rätt, omvittnas hans förtjusning ha varit enorm.

Efter närmare tjugo år av hårt och ideellt forskningsarbete förelåg det sista av fyra häften av Hilding Rundquists *Förteckning över Växjö högre allmänna läroverks mynt- och medaljsamling*. Trots att endast katalogen över mynten trycktes handlar det om ett fortfarande mycket tillförlitligt verk, som börjar med myntkabinettets långa historia och avrundas med den utländska samlingen. Vid Smålands museums invigning av tillbyggnaden 1935 överlämnades till dåvarande kronprinsen Gustav Adolf det första exemplaret av Rundquists verk, specialbundet av bokbindarmästaren Carl Svanberg.

Grundmaterialet till den tryckta versionen av myntförteckningen hämtades från de många bundna folioband som utgör den egentliga katalogen. Givetvis fortsatte Rundquist sin gärning genom att föra in och beskriva alla nyförvärv efter 1935. De många foliobanden är därför i dag en numismatisk raritet, som får varje museiman med erfarenhet av specialområdet att falla i stum beundran över prestationen.

Melander kunde under sin föreståndartid räkna med ganska rejäla anslag för inköp. Rundquist däremot hade mycket små sporadiska anslag, långa tider inga anslag alls. Att ändå föremålsbeståndet också under sin källartillvaro kraftigt kunde ökas har alltså sin grund nästan enbart i givmildhet från en förstående allmänhet, inte minst Rundquists kollegor och lärjungar.

Gåvorna var många och som regel mindre betydande, men en mycket stor donation, den största under Rundquists tid, fick han motta Luciadagen 1924, "lyckodagen". Då skänktes postumt av den världsberömda sångerskan Christina Nilsson, gift grevinnan de Casa Miranda, 132 mynt och medaljer, varav icke mindre än 61 var av guld, vägande nära ett halvt kilo. Därmed mer än fördubblades guldföremålens antal. Man skulle kunna tro att Christina Nilsson varit en intresserad och kunnig myntsamlare, men snarare var det så, att den berömda världsartisten under sina många resor i Europa och Amerika utan plan spontant köpt framför allt guldmynt. Någon penningbrist har hon under sin storhetstid som sångerska inte behövt kännas vid.

I genomgångsrum i Smålands museum 1935 - 1965

I Smålands museum hade under flera årtionden genom donationer samlats diverse myntpartier, dock utan att ordnas eller katalogiseras. Att på en plats av Växjö storlek tänka sig två myntutställningar var naturligtvis omöjligt, varför museets föremål 1925 överförts till läroverkets myntkällare, vilket i sin tur knappast heller var någon bra långsiktig lösning. Så småningom uppkom då tanken att i stället överflytta läroverkets samlingar till museet, något som blev möjligt efter dess tillbyggnad 1935.

Nu fick det gamla myntkabinettet, utökat med museets betydligt mindre samling, ett större rum med dagsljus. Men golvytan var också i detta utrymme knapp, varför man tvangs att göra montrarna höga och under dem

inrätta förvaringsskåp som onekligen var svåra att arbeta med. Mot svart sammet i montrarna och på mängder av lister visades så många mynt och medaljer man möjligen kunde få plats med. Högt upp mot taket placerades alla plåtmynt man hade – nästan hundra.

Sådan var 1930-talets utställningsteknik. Det hela var kompakt och svåröverskådligt. Som arbetslokal hade Hilding Rundquist bara en liten trappgarderob med snedtak, av honom själv skämtsamt benämnd myntkabinettets kansli. Där rymdes det minimala skrivskåp som följt med från läroverkets källare och det bibliotek som samlats. Det är nästan otroligt att Rundquist i detta utrymme under ytterligare trettio år kunde fullfölja sitt katalogiseringsarbete. I de volymer som tidigare omtalats förtecknades och nyskrevs avdelning efter avdelning av samlingarna, både vad som förut funnits och nyttillskott, mynt, medaljer, sedlar, polletter, spelpenningar, sigillavtryck, till och med lottsedlar och ransoneringskort. Noteringarna gjordes med prydlig piktur och åtskilliga försågs med noggranna avritningar. Vissa medaljbeskrivningar svälde till kulturhistoriska artiklar.

Under Rundquists tid nästan tredaldigades antalet originalföremål från cirka 8 000 till nära 24 000. Han förestod kabinettet i nästan 49 år, ständigt lika intresserad av sin uppgift. Hans sista tid – han avled i maj 1965 – kom dock att fördunklas av en omfattande stöld. Visserligen brukade Rundquist säga att "inte sedan 1804 har något alls försvunnit", men även den här gången var två skolpojkar inblandade. De lyckades att i de dåligt bevakade och olarmade lokalerna tillskansas sig flera hundra mynt, som såldes till vad man skulle kunna kalla spottstyperpriser. Poli-

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER

MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42

111 20 STOCKHOLM

TEL 08 - 411 08 07

sen spårade tjuvarna, och en del av stöldgodset återbördades. Men trots detta och trots ersättningsköp saknas fortfarande framför allt ett sextiotal svenska riksdalrar, däribland många av Melanders gåvor.

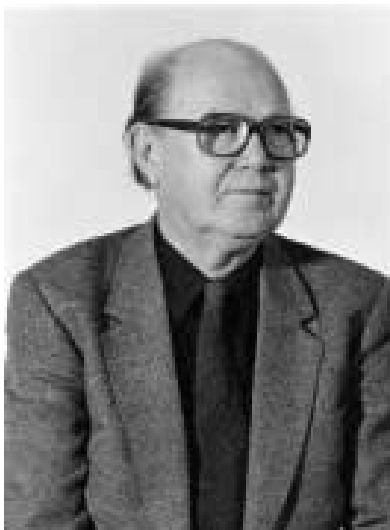
I nya lokaler sedan 1971

Så har vi kommit till den tredje av de läroverkslärare som ägnade hela sitt fritidsintresse åt att vårda och utveckla museisamlingen. Det rör sig om Gunnar Sundberg, läroverksadjunkt och erfaren numismatiker. Om att efterträda vännen och äldre kollegan Hilding Rundquist sade Sundberg själv att han accepterade förtroendet med glädje men inte utan bävan. *Fig. 4.*

Trots allt det uppslitande och tråkiga som hade hänt var man i alla fall inne i det "glada 1960-talet", en tid då till och med museivärlden fick mer resurser till sitt förfogande. Än en gång packades samlingarna ner inför iordningställande av ett nytt myntkabinett, och Gunnar Sundberg grep sig verket an med att skapa den utställning som fortfarande visar det bästa av de cirka 40 000 föremål som numera finns i samlingarna.

Det tog sex år innan en ny visningssal stod färdig. Det krävdes givetvis grundlig planering och betydande tillskott av pengar. Medan ritningar utarbetades av arkitekt Bent Jörgen Jörgensen och montrar framställdes, företogs en rad andra förberedelser. Under den långa inredningstiden leddes arbetet av Gunnar Sundberg i nära samarbete med den dåvarande ledningen och styrelsen vid Smålands museum. Goda råd lämnades av Kungl. Myntkabinettet i Stockholm och ett antal privatpersoner. Samtidigt behöll fortfarande formellt den gamla läroverksamlingen sin gamla kontakt med Katedralskolan i Växjö, som vid den här tiden ersatt den gamla uttjänta och rivna läroverksbyggnaden. Således omnämndes fortfarande myntkabinetets verksamhet i skolans årsberättelser samtidigt som skolan också utsåg revisorer för verksamheten.

I den nya utställningen satsade man inte på massverkan utan desto mer på typexemplar och på instruktiva texter. Det största utrymmet har ägnats den svenska avdelningen, illustrerande nästan tusen års mynthistoria i Sverige och dess besittningar, däribland 24 typer av plåtmynt. Också utländska i Sverige gångbara mynt visas, t.ex. Norges och Danmarks under skandinaviska myntunionens tid, 1870-talet till 1920-ta-

4. Gunnar Sundberg, föreståndare för myntkabinettet i Växjö 1965-1997.

Foto: Bertil Olsson. Smålands museums samlingar.

let. Kungliga och enskilda medaljer har fått sin plats, knappt 400 strängt utvalda av cirka 3 000. Den svenska sedelhistorien finns med, men även Grekland och Rom, minnen från Huseby samt Christina Nilssons viktigaste donationer.

Gunnar Sundberg gick ur tiden 1997 efter att ha fört Wexjö gymnasii myntkabinettet fram till dess nuvarande status. Förutom gärningen att bygga upp utställningen och hålla kontakten med en lång rad donatorer och andra tillskyndare var han även redaktör för *Kronobergsboken* 1987. Den bär titeln "Från myntkabinettet i Växjö" och kunde tack vare Sundbergs stora kontaktyta ges det breda innehåll som speglar en lång rad föremål och händelser i den gamla institutionens långa historia. Han spelade även en ledande roll när det

gällde att fira myntkabinetets 200-årsjubileum 1992.

Ursprungligen grundat för gymnasiet står Wexjö gymnasii myntkabinnett fortfarande till undervisningens förfogande, även om samlingen i dag blivit en naturlig del av Smålands museum. Den administrativa kopplingen till gymnasiet har i princip upphört samtidigt som myntkabinettet fått behålla en från museet fristående status på så sätt att dess samlingar, bibliotek och arkiv hålls samman i egna lokaler.

Det numera omfattande biblioteket står – liksom arkivet och de icke utställda delarna av samlingarna – till förfogande för intresserade forskare. Därmed är sagt att ett av de mest omfattande myntkabinetten i Sverige har samma tillgänglighet som de flesta andra offentliga museisamlingarna i landet.

Denna artikel är baserad på den historik som utarbetades av Hilding Rundquist i *Förteckning över Växjö högre allmänna läroverks mynt- och medaljsamling* (1928-1935) och som i sin tur bearbetades av Gunnar Sundberg i uppsatsen "Två sekler i Växjö myntkabinetets historia", tryckt i *Kronobergsboken* 1987. □

Lästips i SNT!

Sundberg, G.: Silverbägare med mynt i Växjö. SNT 1984:1 s. 12-13.

– Medaljdonation till Växjö. SNT 1990:1 s. 16.

Knutsson, Ch.: Wexjö gymnasii myntkabinetets tillkomst. SNT 1992:7 s. 168-174.

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46

Box 5132 102 43 Stockholm
Tel 08/662 62 61 - Fax 08/661 62 13

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Lagerlista över svenska person-
medaljer och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppge samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se